9e JAARGa. № 267.

OOSTPOST

SOERABAYASCHE COURANT

Prijs der Inteekening.

Voor Soerabaya ℔ jaar ƒ 24.– ℔ halfjr ƒ 12.– ℔ maand ƒ 2.–
„ Java. „ do. „ 30.– „ do. „ 15.–
„ Buitenb. „ do. „ 36.– „ do. „ 18.–
„ Europa. „ do. „ 50.–

De OOSTPOST verschijnt dagelijks met uitzondering van den Zondag.

WOENSDAG 13 NOVEMBER 1861.

Prijs der Advertentiën.

De prijs der ADVERTENTIEN is ƒ 1.— voor elke TIEN WOORDEN; behalve het zegel.

Advertentien met groote letters betalen dubbeld.

Iedere herhaling na de twee eerste plaatsingen wordt betaald met de helft van het bedrag der advertentie.

Voor doorloopende annonces kunnen schikkingen worden getroffen.

VERTREK DER LANDMAIL

In de maand November den 25sten.

ADVERTENTIEN.

Veiling van doorgekapt Kopergeld.

De Resident van Soerabaija maakt bekend, dat op **Maandag den 16den December 1861,** bij 's lands pakhuizen te Soerabaija, in het openbaar zullen worden opgeveild 400,000 AMSTERDAMSCHE PONDEN DOORGEKAPT KOPERGELD, waarvan een monster bij gemelde pakhuizen ter bezigtiging ligt.

De verkoop zal geschieden op de voorwaarden bedoeld in de *Javasche Courant* van den 23sten dezer No. 85.

Soerabaija, 28 *October* 1861.
Namens den Resident,
De Assistent-Resident voor de Comptabiliteit,
(1715) **W. HAPPÉ.**

VENDU DEPARTEMENT.

VERKOOPING.

Op Donderdag den 14den November 1861.
Bij den heer *Nicolai*, aan de Kalimaas van houtwerken enz.

Op Vrijdag den 15den November 1861.
Bij den heer *J. W. Kok*, te Kembang Djepoon van diverse goederen.

Op Zaturdag den 16den November 1861.
Bij den heer *Kervel*, in het Militair Hospitaal, te Simpang van meubelaire goederen.
(1760)

Op Maandag den 18den November 1861.
Bij *J. F. Maas*, in de kampoong Pedapoean van diverse goederen en
Voor het kantoor van den Deurwaarder *Damwijk* in de stad van diverse goederen van *Schonherr*.

Op Dingsdag den 19den November 1861.
Bij de heeren *Le Roij, & Co.* in de stad van diverse goederen

Op Woensdag den 20sten November 1861.
Voor het sterfhuis van den heer *Stecher*, nabij de Simpangsche poort van meubelaire goederen etc.

Op Donderdag den 21sten November 1861.
Bij den heer *D. D. van Boekholtz*, in de chineesche kamp van diverse goederen.

Op Vrijdag den 22sten November 1861.
Bij den heer *Jut*, te Boeboetan van meubelaire goederen. (1802)

GEBOORTEN.

Bevallen van een *ZOON*, **A. C. Rothe**, geb. *Alder*.
Soerabaija, 10 *November* 1861. (1777)

VENDUTIE

Op Donderdag den 14den November,

BIJ

J. A. A. NICOLAI,

aan de waterfabriek aan de Kalimaas.

Van eene groote partij DJATTIE-HOUTEN BALKEN en SCHAALPLANKEN,

verders:

TWEE STEL ZEILEN van een groot schip, EUROPEESCH TOUWWERK, STAAND en LOOPEND TUIG en verdere SCHEEPSBEHOEFTEN. (1771)

LELANG

Nanti hari Kemis tangal 14 boelan November

die mana roemanja toewan

J. A. A. NICOLAI,

di kamar aer di Kalimaas,

darie

Samneh banjak **balok-balok kajoe djatie** dengen **papan koeliet**, **lagie doewa prankat laijar-laijar** darie satoe kapal besaar, **tallie-tallie wholanda**, **tallie-tallie labrang** dengen **tallie djalan-an** dan lain lain **bekakas kapal.** (1772)

Op de VENDUTIE

van den ondergeteekende

zal alsnog worden verkocht:

BLADKOPER en SPIJKERS, KOMPASSEN en SLOEPEN, benevens 5 dozijn Amerikaansche STOELEN.
(1794) J. A. A. NICOLAI.

Op den 15den November e. k.

Zal door tusschenkomst van het Vendudepartement te *Samarang*, ter plaatse waar het tegen dien dag vendutie zal aankondigen des voormiddags ten 10 uur, in het openbaar aan den meestbiedenden worden verkocht:

De particuliere onderneming

tot

aanplant en bereiding

van

TABAK

te

PANOLAN

Residentie Rembang.

Ten name staande van wijlen den Heere **R. Schiff** en bestaande uit:

Een kapitaal **Steenen**, met **Pannen Gedekt Woonhuis** en **bijgebouwen.**

Twaalf **Tabaksloodsen, opzienerswoningen,** compleeten inventaris enz.

De veilconditien en de Inventaris zullen van af heden gedeponeerd en ter visie liggen ten kantore van de firma B. Kopersmit & Co; te *Batavia*, *Samarang* en *Soerabaija*, alsmede ten huize van den administrateur der onderneming F. W. C. Haighton te *Panolan*, terwijl nadere informatien te bekomen zijn bij de beide ondergeteekenden

Samarang, **B. KOPERSMIT & CO.**
27 *September*, 1861 **C. VON BORNEMANN.**
(1543)

VENDUTIE wegens VERTREK.

Op Zaturdag 16 dezer

ten huize van docter

KERVEL,

Hospitaal Simpang,

door

KARTHAUS & MELCHERS.

van eenen netten inboedel bestaande uit:

GEPOLITOERDE BANKEN, STOELEN, ronde en vierkante TAFELS, LEDIKANTEN met toebehooren.

IJZEREN KINDERLEDIKANTEN.

SPIEGELS, SCHILDERIJEN, HANG- en TAFELLAMPEN, PORCELEINEN EET-en THEESERVIESEN, GLAS en PLEETWERK.

Zomede een SCHOON SANDELHOUT SCHIMMELRIJPAARD met ZADEL -COMPLEET. (1801)

Op Dingsdag den 19den November

VENDUTIE

VAN DIVERSE COMMISSIEGOEDEREN,

in het verdulocaal van

LE ROY & CO.

in de Heerenstraat. (1796)

VENDUTIE

op Woensdag den 20sten November a. s.

in het sterfhuis van wijlen den heer

J. W. STECHER,

nabij de Simpangsche poort.

door

LE ROY & CO.

Van eenen netten goed onderhouden inboedel als:

Een PALISSANDERHOUTEN AMEUBLEMENT bestaande uit: EEN BANK, TWEE CAUSEUSES, TWEE VOLTAIRES en TWAALF STOELEN met stijn bekleed.

Twee BANKEN en vier mahoniehouten WIPSTOEEEN met paardenhaar bekleed.

RONDE, VIERKANTE en SPEELTAFELS en CONSOLES.

EENE PIANINO.

KROON- HANG- MUUR- en STAANDE LAMPEN en HANGSTOLPEN.

Een BUFFET.

KLEEDER- en DISPENSKASTEN.

IJZEREN en HOUTEN LEDIKANTEN.

PLEET- GLAS- en KRISTALWERK.

PORCELEINEN EET- en THEESERVIESEN.

3 ZINGENDE KANARIEVOGELS.

VOORTS.

JUWEELEN, GOUD- en ZILVERWERK.

ALSMEDE.

3 TOERWAGENS (VIS-A-VIS.)

2 spannen goed loopende WAGENPAARDEN.

PAARDENTUIGEN en STALGEREEDSCHAP.

Eene groote collectie fraaije BLOEMEN IN POTTEN.
(1790)

VENDUTIE WEGENS VERTREK.

Op Vrijdag 22 dezer

te

BOEBOETAN,

in het woonhuis vroeger geoccupeerd door de Heer

OHL,

door

KARTHAUS & MELCHERS,

van eenige meubelaire GOEDEREN van de Heer **JUT**,

bestaande uit:

SCHILDERIJEN, SPIEGELS, LAMPEN.
KASTEN, LEDIKANTEN.
STOELEN en BANKEN.
Eene VIS-A-VIS.
Een BENDY.
WAGENPAARDEN en een bij uitstek hardloopend SCHIMMEL BENDY PAARD.
Een Noord Hollandsch BENDYTUIG en hetgeene verder zal worden te voorschijn gebragt worden. (1804)

Op een nader te bepalen dag

zullen publiek worden verkocht:

VIER **Bankactien** ieder groot ƒ **500,**

Een **bewijs van inschrijving van eene** 4½ % **Obligatie** groot ƒ **500,** en

Een **bewijs van aandeel in de Soerakartasche groote Lombard** groot ƒ **500,** waarop reeds in mindering is ontvangen ƒ **209,19.** cents.

(1790) DERKS qq.

VERTREK VAN STOOMSCHEPEN.

HET STOOMSCHIP PALEMBANG.

Kapitein **Kramer.**

Vertrekt naar BATAVIA via SAMARANG,

op Vrijdag den 15den November.

Adres bij

1789 **W. CORES DE VRIES.**

Vertrekdagen der Stoomboot
OENARANG,

Kapitein S. VAN HULSTIJN,
over de maand November.

Van **Batavia** naar **Sam.** en **Soerabaya** 3 en 19 Nov.
„ **Samarang** „ **Soerabaya**. . . . . 6 „ 22 „
„ **Soerabaya** „ **Sam.** en **Batavia** 10 „ 26 „
„ **Samarang** „ **Batavia**. . . . . . . 12 „ 28 „

De Agenten,
(1714) **ADAM & CO.**

Het Stoomschip Kraton

Kapitein MARTENS,

vertrekt naar **Sumanap** op *Zondag den 17den November*, zullende op de heen en terugreis de reede van **Banta** (**Pamakassan.**) aandoen.

Adres bij
(1798) **W. CORES DE VRIES.**

STOOMVAART
Langs de Noordkust van Java.

Gedurende de maand November is het vertrek der stoomschepen van SOERABAYA via SAMARANG naar BATAVIA bepaald op **den 7den, 15den, 22sten, en 29sten.**

Adres bij,
(1745) **W. CORES DE VRIES.**

HET STOOMSCHIP MENADO.

Kapitein **Couteron.**
Vertrekt naar de MOLUCCOS via MAKASSAR, TIMOR KOEPANG en DILLY.
Op Donderdag den 14den November.
Adres bij
(1779) W. CORES DE VRIES.

VERTREK VAN SCHEPEN

PASSAGE NAAR NEDERLAND,

wordt aangeboden met het uitmuntend daartoe ingerigt Nederl. fregatschip

ANNA,

Gezagvoerder **J. R. BOK,**
voor vier à zes Heeren.

Deze bodem is wegens deszelfs groote en ruime hutten zeer aantebevelen, het vertrek zal plaats vinden van PASOEROEAN omstreeks het einde van *November.*

Nadere informatien te bekomen bij
De Agenten,
J. F. VAN LEEUWEN & CO.
(1793) alsmede bij den gezagvoerder *Marine Hotel.*

TE KOOP

Onder nadere goedkeuring van het Gouvernement, de huurregten van het land **Temoeloes en onderhoorigheden,** gelegen aan de *Solo* rivier in de Residentie *Soeracarta.* — De gronden zijn bijzonder geschikt voor de teelt van **SUIKER** en beslaan eene oppervlakte van C^s. 476¼ gouvernements Bouws.

Nadere inlichtingen te bekomen bij Mevr. de wed. SCHEINER te SOLO, terwijl de condities van verkoop kunnen worden vernomen bij de ondergeteekenden, alhier.

(1233) MATHIEU EBBS RUIJS & CO.

TE KOOP

Eene geheel nieuwe **PIANINO** OBLIQUE VAN PLEIJELL te **Parijs.**
Te bevragen bij de uitgevers dezer *Courant.*
(1784)

TE KOOP

Eenige net bewerkte wagens uit de fabriek van *Zakara & Audineau* te Batavia als:

VIS A VIS

waaronder eene bijzonder geschikt om bij feesten gebruikt te worden,

MIJLORDS.
PALANQUINS.
COUPÉS.

BIJ
(1792) ADAM & CO.

ETABLISSEMENT GROEDO.

Onze HOUTSTAPELPLAATS te GROEDO,
is van **HOUTWERKEN**, van alle dimensien ruim voorzien en kunnen orders ten spoedigste geëffectueerd worden.

Prijs der GEZAAGDE HOUTWERKEN.
100 % *boven Tarief en* **minder**
naar gelang der dimensiën.
(1481) **ZANTHUIS & CO.**

WEKELIJKSCHE PRIJSOPGAVE
VAN
Klapper-Olie,
prima kwaliteit
ƒ 21.— per picol,
BIJ
DE CLERCQ
Kali-Anjer.

NB. Iedere week zal door middel van dit blad de prijs voor de loopende week worden bekend gemaakt.

De OLIE wordt op aanvrage *franco* binnen de stad en voorsteden aan huis bezorgd.

SOERABAYA, *den 28sten October* 1861. (1439)

De ondergeteekende blijft zich aanbevelen tot het houden van **VENDUTIEN VOOR VERTREKKENDE PERSONEN** als anderszins en tot het volvoeren van Commissiën.

(1788) **A. H. DEELEMAN.**
Societeitstraat.

WEGGELOOPEN.

Een **zwart paard**, op de regter zijde gemerkt met de Letter **K.**

De eerlijke vinder gelieve inlichtingen te geven aan de uitgevers dezer Courant en kan op eene goede belooning rekenen. (1791)

TOEGANG KAARTEN;
VOOR DEN
Tuin te Simpang,

zijn te bekomen bij Heeren Uitgevers der te Soerabaija verschijnende Dagbladen, bij den Heer K. VAN COEVORDEN en den Opzigter van den Tuin. (1748)

VERTREKKENDE PERSONEN.

De Officier van gezondheid **L. P. KERVEL**, verlaat Soerabaija. (1795)

Zitdagen der Spaarbank
te SOERABAYA,
in de maand November.

Dingsdag den 19den. (1739)

IN COMMISSIE ONTVANGEN.
TAFELLAKEN en SERVETGOED

ƒ 10.— *en* **ƒ. 9.—** *per stuk*
à Contant.
bij
(1592) **LE ROY & Co.**

VERKRIJGBAAR
DJATIE DOLKEN

van 8 tot 13 ellen lengte, kunnen tevens op de werkplaats van de ondergeteekenden naar verkiezing der dimensiën gezaagd worden.

(1783) **KESSLER & CO.**

VERKRIJGBAAR
BIJ
LE ROY & CO,
De nieuwe uitgave der Indische Wetboeken,
uitgegeven onder toezigt van
Mr. F. F. L. U. LAST.
Raadsheer in het Hoog-Geregtshof van Nederl.-Indië.
Prijs ƒ 12,— (1654)

ANCIENNE MAISON LEROUX & CO.
SUCCESSEURS
Abalain Durand & Cie.
PAS ONTVANGEN
Prachtige Waaijers.
(1785)

LOODWIT.
MENIE.
SPIRITUS.
bij
(1799) L. W. VAN DER ZWAAN,

ONTVANGEN
BIJ
J. VAN BRERO & CO,
PER
ELISABETH JACOBA,
Gezagvoeder **LUKAS,**
Gestreept Engelsch Flanel
in nieuwe desseins.
(1787)

WEDEROM ONTVANGEN
Bessen Genever,
bij
(1800) **L. W. VAN DER ZWAAN.**

WISSELS OP NEDERLAND.
bij
(1553) **MAC LENNAN & CO.**

HOLLOWAY'S ZALF en PILLEN.

In de Oostersche eilanden en bijzonderlijk in Java heerscht eene genegenheid onder de Europeërs om te goed te leven. Velen verlustigen zich in de vermaken der tafel en leiden een te zittend leven. Gebrek aan ligchaamsbeweging en kwijning, voortvloeijende uit de hitte en damp van het klimaat, veroorzaken dat de gal bedorven en meer dan overvloedig wordt. Er bestaat geen beter geneesmiddel voor alle soorten van galachtige ongesteldheden, voornamelijk die welke 't meest heerschen in de verzengde luchtstreek, dat kan vergeleken worden, wat betreft krachtdadigheid, met deze zoo wonderbare PILLEN. Zij maken spoedig de gelaatskleur helder, wekken de geestvermogens op, veroorzaken eenen aandrang tot inspanning der krachten, zuiveren het bloed van alle onreinheid, geven eene gezonde werking aan de lever, en deelen vernieuwde sterkte mede aan het gansche ligchaamsgestel.

Ad. **ƒ 1,— ƒ 3,—** en **ƒ 5,—** per doos of pot, naar gelang van derzelver grootte, bij
(1758) **LE ROY & CO.**

NEDERLANDSCH INDIE.

SOERABAYA den 13den November 1861.

Opgave van de politie

Omtrant personen wier passen voor aankomst of vertrek zijn geviseerd geworden.

13 November.

voor Aankomst.

H. J. Boon, van Bondowosso. mev. Kervel Wesselius, van Malang. M. G. von Kriegenberg, van Batavia.

voor Vertrek.

F. Mente, C. J. W. Mente, naar Kedirie. L. A. Braun, naar Banjoewangie. B. Gebhardt naar Ternate.

KOLONIAAL OVERZIGT
van den specialen correspondent van den Oostpost.

'S GRAVENHAGE, 24 September.

Uit het algemeen overzigt is gebleken welke de zinsneden in de Troonrede en de beide adressen van antwoord waren betrekkelijk de koloniën. Stof tot velerlei discussie gaven zij niet. In de Eerste kamer heeft de Minister opgegeven hoe

de stand der wets ontwerpen is, welke van zijn Departement worden verwacht. In de Tweede kamer was er schier geheel geene discussie over koloniale onderwerpen, waartoe welligt mag bijgedragen hebben de toevallige afwezigheid van den heer van Hoëvell, die zijn zilveren bruiloft vierde, bij welke gelegenheid eene commissie uit Indische notabiliteiten, zich tot hem heeft vervoegd om hem de verzekering te geven van de warme belangstelling der ingezetenen van Nederl. Indië. Evenwel, de meest eigenaardige gelegenheid voor koloniale debatten zal wel zijn bij de behandeling zelve van de verwacht wordende wetten en bij het hoofdstuk koloniën. Intusschen volgt hier het verhandelde:

Bij de algemeene beschouwingen in de Eerste kamer op 20 September, besprak de heer Fransen van der Putte het algemeen karakter der Troonrede waarin veel ontbrak en waardoor stof tot velerlei vragen ontstond.

Zoo mist hij daarin de mededeeling van belangrijke gebeurtenissen, zoowel met betrekking tot het buitenland, als voornamelijk nopens onze overzeesche bezittingen. Hij miste daarin bijv. eene mededeeling omtrent de kracht van het bestuur, dat daar noodig is om ons gezag te handhaven. Als hij het slot van § 4 der troonrede leest, dan vindt hij daar: „Wanneer Ik echter let op de vernieuwde blijken van dapperheid en trouw, door de zee- en landmagt gegeven, mag Ik de toekomst met vertrouwen te gemoet zien." Nu vroeg Spreker of dat vertrouwen voldoende is, om onze Oost-Indische bezittingen te behouden, en welvarend te doen blijven. Hij meende dat de zaken hier genoemd, secondair zijn, maar dat een zelfstandig bestuur alleen in staat is herstel van rampen aan te brengen. Zooveel toch is zeker, dat in het koloniaal bestuur eene periode van overgang op handen is. Hij zal hierover echter thans niet uitweiden, maar uit alleen den wensch, dat de nieuw benoemde gouverneur-generaal niet alleen aan de verwachting moge beantwoorden, maar ook de keuze des konings niet moge beschamen.

Verder voortgaande met de bespreking van den inhoud der Troonrede heeft de Voorzitter den afgevaardigde opmerkzaam gemaakt dat hij niet in de orde was, want, dat niet de Troonrede maar het adres in behandeling was. Hoe dit zij, de Regering heeft ook op die algemeene kritiek der Troonrede niet geantwoord, maar alleen deel aan de discussie genomen bij de koloniale paragraaf. Het verhandelde komt op het volgende neder:

§ 5 *(koloniën)*. — De Heer HARTSEN wenscht eenige inlichting te bekomen. Hij leest aan het slot van deze § „Met belangstelling verwachten wij, Sire, de door u aangekondigde voordragten van andere wetten, de kolonien betreffende, en wij vertrouwen dat zich daaronder ook zal bevinden eene voordragt tot regeling van het beheer en de verantwoording der koloniale geldmiddelen." Spreker onderstelt, dat hier bedoeld wordt de bij de Grondwet voorgeschreven wet, omtrent de O.-I. comptabiliteit. — Nog eene enkele vraag aan den Minister van kolonien. Hij leest in de Troonrede dat, behalve een ontwerp nopens de afschaffing der slavernij, ook nog andere wetsontwerpen, de kolonien betreffende, zullen worden aangeboden. Het heeft sprekers aandacht getrokken dat, nadat in het programma der Regering zoo nadrukkelijk gesproken is van eenige bepaalde wetten, en nadat daarin gezegd wordt: „dat er behoefte is aan wettelijke waarborgen tegen enkele handelingen, die in den laatsten tijd aanstoot hebben gegeven: voorts dat er behoefte is aan eene wet op de drukpers, ook met het doel om de uitspattingen daarvan te keeren; dat de Regering zoodanige wet noodig acht, vooral in het belang van Indië zelf, want dat groote onheilen zouden te wachten staan, indien sommige denkbeelden, die daar op den voorgrond beginnen te treden, verder wortel schoten; en dat, daartegen te waken een allereerste pligt der Regering is," — dat thans in de Troonrede daarvan niet gesproken wordt. Hij onderstelt, dat de Regering deze wetten bedoelt, maar zij spreekt alleen van *andere* wetten. Spreker vraagt of zijne meening juist is, en stelt op een antwoord te meer prijs, ten einde te weten of de beginselen van koloniale politiek, in het programma ontwikkeld, nog de beginselen der Regering zijn.

De heer CREMERS antwoordt, dat de commissie niets anders heeft willen uitdrukken dan dat de wet, bedoeld bij art. 60 der Grondwet, spoedig worde ingediend en tot stand moge komen. De commissie was doordrongen van de wenschelijkheid van het bestaan eener zoodanige wet, maar wilde zich geheel vrijhouden van het vellen van eenig oordeel over den inhoud. De quaestie of de koloniale begrooting door de wet behoort vastgesteld te worden, zeide spreker, blijft daar geheel buiten.

De MINISTER VAN KOLONIEN zegt, dat het hem regt aangenaam is, dat de Spreker uit Noord-Holland hem in de gelegenheid heeft gesteld eenige inlichtingen te geven. Waarom, vroeg men, is in de troonrede slechts eene wet genoemd nopens de kolonien? Om geene andere reden, dan omdat de emancipatie-wet geene wet is van gewonen administratieven aard, maar met zich brengt eene hervorming van den toestand onzer West-Indische kolonien. *Andere* wetten zijn toegezegd, maar waarom, vroeg men, zijn die niet gespecificeerd? Omdat de regering wil doen wat zij kan, maar ongaarne beloven wil wat boven hare krachten zou kunnen gaan. Daarom acht de Minister het nuttig aan de Kamer mede te deelen den tegenwoordigen stand der wets-ontwerpen bij het departement van kolonien aanhangig. De wet tot emancipatie der slaven in West-Indie is bij den Raad van Ministers in beraadslaging, en zal in de volgende week bij den Raad van State worden overgebragt. De wijziging in de Indische tarieven is gereed en bestemd om aan de Kamers van Koophandel en Fabrieken te worden toegezonden. Het ontwerp nopens de Indische comptabiliteit is bij den Minister gereed; hij moet er nog slechts de laatste hand aan leggen. De wet tot uitgifte der cultuur-contracten was in behandeling, maar daartoe waren nog onmisbaar eenige inlichtingen van het Indisch bestuur te vragen hetgeen geschied is. Het ontwerp nopens de drukpers in Indie is ook onderhanden. Maar of nu al die ontwerpen in *deze* zitting zullen worden ingediend, deswege mag de Minister geene bepaalde toezegging doen. Ieder, die met den omvang der werkzaamheden bij het departement van kolonien bekend is, zal toegeven dat, als alle beschikbare tijd reeds voor dagelijksche aangelegenheden gevorderd wordt, de Minister wel op eenige toegevendheid mag rekenen omtrent het aanbieden van wets-ontwerpen. Niet minder dan zeven ontwerpen worden van het departement van kolonien verwacht en, als deze allen in deze zitting zouden kunnen worden ingediend, dan durft hij nog gerust vragen: of de vertegenwoordiging ze allen zou kunnen tot stand brengen.

Wat het ministerieel programma betreft, gelieve de heer Hartsen het hem ten goede te houden, dat hij zich thans, na al het voorgevallene en het veel, misschien te veel, besprokene van dat stuk, verschoond acht om deswege in nadere beschouwingen te treden. De beginselen, die hij belijdt, zijn vroeger ruimschoots ter sprake gekomen. Wat hem betreft, geeft de Minister de verzekering, dat hij geheel getrouw zal blijven aan hetgeen door hem in de gedrukte stukken, met de Kamers gewisseld, en in de verdere debatten nopens de koloniale politiek, is medegedeeld.

De heer HARTSEN dankt de commissie en den Minister voor de gegeven ophelderingen. Hij heeft met belangstelling vernomen, dat de door hem bedoelde wetten in behandeling zijn. Overigens was het zijne bedoeling niet om thans beschouwingen over het ministerieel programma in verband met de koloniale politiek uit te lokken.

§ 5 wordt hierop *goedgekeurd*.

In de zitting van den 24 September kwam dezelfde zinsnede nopens de kolonien in de Tweede kamer in behandeling.

De heer *Duijmaer van Twist* had geene bedenkingen tegen dezen § maar alleen het woord gevraagd naar aanleiding der laatste zinsnede. Spr. juichte het denkbeeld van regeling der uitgifte van cultuur-contracten bij de wet, zeer toe, maar hij wenschte ook de wettelijke regeling der *grondslagen*, waarop de *vrije* cultuur op Java kan worden toegelaten en ontwikkeld. Er is geen onderwerp waaromtrent zoo groote onzekerheid bestaat als dit. De beginselen van vrijen arbeid worden in Indie op de meest verschillende wijzen in toepassing gebragt. Er bestaan de meest uiteenloopende denkbeelden omtrent hetgeen al dan niet kan worden toegelaten, en men weet dat onderscheidene personen van die onzekerheid het slagtoffer zijn geworden, niet alleen ondernemers, maar ook ambtenaren die te goeder trouw meenden het algemeen belang te behartigen (1) Spr. zou thans in geene discussie omtrent deze zaak treden en ook niet spreken over de wijze waarop, naar zijne overtuiging, de regeling zou moeten plaats hebben. Hij wilde thans alleen zeggen dat hij het volstrekt noodzakelijk acht, dat er *door de wet* omtrent dit gewigtig onderwerp grondslagen worden gelegd, verbindend voor alle ambtenaren in Indie tot den Gouverneur-Generaal toe, ook zelfs voor den Minister van kolonien. Het algemeen belang toch vordert dat, met verandering van ministers, geene verandering van hoofdbeginselen omtrent deze zaak plaats hebbe. Allen moeten verlangen dat er zekerheid besta omtrent die punten, zoowel zij die in de vrije industrie vermeerdering van materiele en intellectuele welvaart zien, als zij die de vrije industrie beschouwen als een noodzakelijk kwaad. Het zou Spr. aangenaam zijn als de Min. v. kolonien mede overtuigd was van het belang om zulke vaste grondslagen bij de wet te regelen. Spr. verlangde thans van den Minister geene bepaalde toezegging, of en hoe hij dit onderwerp zal regelen, maar heeft gemeend, nu hier alleen gesproken wordt van de cultuurcontracten, ook te moeten gewagen van het groot belang tot wettelijke regeling der *vrije industrie*.

De Minister *van koloniën* antwoordde dat de Regering de behoefte aan de regeling van de uitgifte van cultuurkontracten heeft erkend. Er zijn te dien aanzien eenige vragen tot de Indische regering gerigt, en zoo het uit haar antwoord blijken mogt dat er behoefte bestaat tot uitbreiding der voorgenomen regeling en de regering mogt die behoefte erkennen, dan zal hij geen gevaar in de uitbreiding zien.

De heer *Hemskerk Azn.* vraagt aan de commissie van redactie welke redenen bij haar bestonden om sommige wetten, waarvan men de aanbieding verlangt, te vermelden, en van andere te zwijgen. Naar zijne meening hadden twee wetten door de Grondwet gewild, op den voorgrond moeten staan, namelijk die wegens de Indische comptabiliteit en het West-Indisch regeringsreglement. Daarentegen moet hij bekennen dat de aandrang op de indiening van eene wet op de drukpers, hem eenigzins hindert. De vertegenwoordiging van een vrij volk verlangt van een ministerie dat op den naam van liberaal roem draagt, eene wet tot beteugeling der drukpers. Na al hetgeen toch sedert 1856 over dat ontwerp is voorgevallen en laatstelijk na het ministerieel programma van 23 April jl., moet men het daarvoor houden dat de bedoeling is eene wet wegens de drukpers voor te dragen, ten oogmerk hebbende uitspattingen te keeren. Ook meent hij dat het minder doelmatig is om in een adres aan den Koning aan te dringen op de wet betrekkelijk de uitgifte van cultuur-contracten, daar toch de regeling van de uitgifte der suiker-contracten voor geruimen tijd is tot stand gebragt.

De heer *Luijben*, lid van de commissie, verdedigt de voorgestelde §. De commissie is van het beginsel uitgegaan om het adres over het algemeen een weerslag van de Troonrede te doen zijn, maar slechts eenige wenschen en opmerkingen over sommige onderwerpen op te nemen. Zij kon niet alles in het adres opnemen, nadat in de Afdeelingen de wensch was kenbaar gemaakt om in het adres de meest mogelijke beknoptheid te betrachten. Dat zij van de wet nopens het West-Indisch regeringsreglement geen gewag gemaakt heeft, is daaraan toe te schrijven dat de emancipatie der slaven binnen kort kan plaats hebben, en dat het derhalve geheel ontijdig is nu op het regeringsreglement aan te dringen, waarvan toch, kwam het tot stand, het grootste gedeelte niet zou kunnen worden uitgevoerd vóór dat de emancipatie had plaats gehad. Dat de commissie aangedrongen heeft op eene wet wegens de drukpers is niet omdat zij eene *beteugeling* van de drukpers op het oog had, maar wel eene wet die evenzeer in het belang van de vrijheid als van de orde zijn moet. En wat aangaat de vermelding van de wet nopens de cultuurcontracten, heeft de commissie geoordeeld na al het daarover voorgevallene, het stilzwijgen niet te mogen bewaren.

De heer *Heemskerk Azn.* heeft nader zijn gevoelen ontwikkeld dat de wet nopens de drukpers in Neerlandsch-Indie niets anders dan eene beteugelingswet zijn kan, immers na al hetgeen daarover sedert 1856 in en buiten de Kamer is voorgevallen. Hij meent den Minister te moeten vragen of de regering nog, zooals in haar programma van 23 April jl. dusdanige wet noodzakelijk acht zoo hij daarop een toestemmend antwoord geeft, dan zal hij geen vrijheid vinden, eene wijziging op de § voor te stellen.

De *Minister* van koloniën verklaarde dat de Regering de behoefte blijft erkennen aan wettelijke regeling der drukpersaangelegenheden niet zoo zeer enkel om straffen op te leggen, maar om de zaak in haar geheel te regelen. Hiermede nam deze discussie een einde.

Ten aanzien nu van den toestand op Borneo, ontgaat het de aandacht niet dat in het Adres v. Antwoord de onderdrukking van den opstand gehoopt wordt van den moed en de trouw van zee-en landmagt, onder bijvoeging, „*met beleid aangevoerd.*" Over dat oorlogsbeleid wordt veel geproken. Een ingezonden stuk in de *N. Rott. Ct.* blijkbaar van iemand die op de hoogte van zaken is, is van belang genoeg om hier te worden ingelascht. Het luidt hoofdzakelijk als volgt:

Ik zou wenschen, dat de openbare aandacht met wat meer nadruk op deze hoogst gewigtige aangelegenheid werd gevestigd, opdat de mannen van het vak er zich mede bemoeijen, althans zoover zij gepensioneerd zijn; want omtrent militaire (en vooral Indische militaire) aangelegenheden, moeten de actief dienende officieren *zwijgen*. Als een burgerlijk ambtenaar een hem opgedragen last slecht uitvoert, dan zijn dadelijk een legio pennen in beweging, om hem te beoordeelen en hem zijne feilen onder het oog te brengen en de staat kan bij het licht, dat uit de wrijving der denkbeelden ontstaat is, ten algemeenen nutte werkzaam zijn. Maar in militaire zaken, waar het geldt het bloed en leven onzer zonen en waar de teederste belangen des vaderlands op het spel staan, hier moeten zij, die bij uitnemendheid tot beoordeelen bevoegd zijn, zwijgen, willen zij niet in ongenade vallen, of hunne carrière bederven.

Een bedroevend gevolg hiervan is dat men alleen de uitkomsten ziet, maar omtrent oorzaken en gevolgen in het duister blijft tasten en dat dit onrust en wantrouwen wekt, zal wel niemand kunnen betwisten.

Wat zien wij gebeuren? Herinner u de ongelukkige eerste expeditie naar Boni, onder den generaal STEINMETZ; moet men wat daar gebeurd is, met den mantel der liefde bedekken? Indien het geen bloed gekost had, ja. Nu echter had men in het openbaar behooren te onderzoeken hoe het kwam, dat de opperbevelhebber toevallig met zijn eigen revolver door den arm geschoten werd en wij in de oogen onzer vijanden fiasco maakten. Maar wij zien meer. Onder een der minst beschaafde stammen van ons gebied in Indie, aan de zuidoostkust van Borneo, ontstaat verzet tegen het Nederlandsche gezag. Wij zenden er natuurlijk weder eene expeditie heen, om het volk tot zijn pligt te brengen; maar stellen deze zoo zwak en onvolkomen te zamen, dat wij niet kunnen doortasten, zonder eene volslagene nederlaag te lijden en zoo doende ons prestige geheel te verliezen. Nu worden onze troepen verdeeld en wij voeren als het ware een soort van guerrilla-oorlog tegen een volk, dat wij ter wille van ons prestige met één slag moesten straffen en meester zijn. Kunnen wij dat niet, dan deden wij beter te huis te blijven.

Wat baten ons nu die overal verspreide kleine hoopjes dappere soldaten? Zij leeren den vijand krijg voeren, moeten telkens voor diens overmagt bukken; maken den Nederlander als het ware belagchelijk en bederven de Nederlandsche belangen, terwijl zij er deugd, moed en leven aan ten offer brengen.

Tenzij men ons beter inlichte, anders heeft het publiek regt om te gelooven, dat hier onverantwoordelijk met het dierbaarste wat een volk bezit, wordt omgesprongen.

Onze koopvaardijvloot bedekt als het ware de Indische wateren, en minst genomen zijn er schepen genoeg te bekomen, om onze krijgsmagt op een bepaald punt, tot genoegzame sterkte bij elkander te brengen. Mogt men hierin de taktiek volgen van NAPOLEON I, (wiens veldheerstalent nu wel niemand meer in twijfel zal trekken), die steeds als het noodig was, op een bepaald punt snel eene groote magt ontwikkelde en dan zou men minder gevaar loopen om expeditien te zien mislukken; het volk zou zich niet te beklagen hebben over het nutteloos verspillen zijner beste krachten en men zou minder bevreesd behoeven te zijn, dat andere mogendheden ons te zwak verklaren om zulke uitgebreide wingewesten te beheerschen en in bedwang te houden.

En nu een woord over den steeds voortdurenden strijd op koloniaal gebied. De Arnhemmer gaat voort met zoo radicaal mogelijk te zijn. Er komen zekerlijk talentvolle artikels in voor, maar de exceptionele toestand van de Javaansche bevolking wordt maar al te zeer uit het oog verloren; men wil te veel op eens; men benadeelt den verstandigen vooruitgang door overdrijving en het drukt volstrekt niet uit den geest der natie. Ik voorzie dan ook dat er spoedig eene verwijdering zal ontstaan tusschen de liberalen op koloniaal terrein, want de meeste organen der onafhankelijke pers, kunnen zich niet met de al te doortastende raadgevingen van de *Arnh. Ct.* vereenigen. Met 1n. October komt ook het blad der oudgasten in het licht en als men dan weet hoe ook deze fractie de zaken in tegenovergestelden zin overdrijft en alles eeuwig wil behouden wat de andere plotseling wil omverwerpen, dan geloof ik, dat de groote partij in en buiten de kamer, waaronder de twee invloedrijkste organen geheel onafhankelijk van eenige partij in den zin van gedwee navolging of ondergeschiktheid, (*H. Blad, N. R. Ct.* en zelfs ook de *Oude R. Ct.* in menig opzigt), — de partij die het midden wenscht te houden tusschen het vurige radicalismus en de lijkluchtige reactie het meest nabij de waarheid en de waarachtige bevordering van Moederland en koloniën komt.

De laatst bedoelde fractie heeft dezer dagen wederom zelfs van *zeer gematigde* zijde, eene ernstige les ontvangen. Er is weder nieuw licht verspreid over de groote quaestiën van Indië.

De heer Elout van Soeterwoude lid der Tweede Kamer, heeft thans gepubliceerd: „*Bijdragen tot de geschiedenis van het koloniaal beheer, getrokken uit de nagelaten papieren van wijlen den Minister van Staat Elout, oud-Commissaris-Generaal voor Neêrlandsch-Indie.*"

Dit geschrift is omtrent het cultuurstelsel van belang. De heer Baud, wiens brieven de verzamelaar aanhaalt, gaf meermalen te kennen, dat vrije kultuur en vrije handel in Indie zouden strekken tot trapsgewijze en voortdurende ontwikkeling van de kultures, voornamelijk voor de markt in Europa, maar dat het kultuurstelsel alleen in het leven is geroepen om eene spoedige vermeerdering van uitvoer-artikelen te verzekeren, ten einde zoo doende het moederland te redden uit den financieelen nood, waarin het stelsel van volharding en behoud ons meer en meer dompelde. Ook vele anderen waren overtuigd, dat het eenig rationele stelsel was: aanmoediging van de *particuliere industrie* en vrije arbeid in Indie. Zij erkenden, dat van 1818 tot de invoering van het kultuurstelsel, eene groote ontwikkeling in Indie had plaats gevonden, die alleen om politieke redenen werd tegengegaan, waarvan de wrange vrucht geplukt werd door den vreesselijken Java-oorlog, die zoovele millioenen schat en zooveel bloed gekost heeft. Eene bepaald vijandige gezindheid van vele ambtenaren tegen het Europeesch element in de koloniën was de oorzaak van achteruitgang; die tegenkanting vond haar oorsprong in de zucht om het Europeesch element te weren, omdat men begreep, dat het onmogelijk was op den duur willekeur en misbruik te doen bestaan, waar Nederlanders zich zouden gevestigd hebben. Hoogst belangrijk voor de kennis van hetgeen in die dagen is gebeurd, zijn de *bijdragen*, die thans het licht hebben gezien, waarvan de verzamelaar, als de uiteenzetting van het hoofddoel, in zijn voorrede spreekt:

Deze aanhalingen uit officiële bescheiden, de mededeeling én vroeger én nu van stukken in hun geheel, de verwijzing naar vele andere, welke kunnen worden geraadpleegd, zullen, meen ik, dienstig wezen, om hen, die een ernstig onderzoek willen, tot de overtuiging te brengen.

„Het stelsel van 1818 van algemeen en territoriaal belasting, vrije kultuur en vrije arbeid, voor zooverre en zoolang het heeft gewerkt, wierp goede vruchten af;

„Het stelsel is nooit volkomen toegepast;

„Die toepassing heeft schipbreuk geleden op een tegenstand, welke van 1822 af met geheele vernieting kon worden gelijk gesteld;

„De noodlottige toestand op Java in 1825 was niet te wijten aan dat stelsel; veeleer heeft de afwijking daarvan

(1) Hier wordt kennelijk gedoeld op de zaak van den heer Bekking.

middelijk en onmiddelijk tot dien toestand medegewerkt."

Ik meen reeds in de maand Julij er op te hebben gewezen dat destijds dezelfde thesis behandeld is in het *Algemeen Handelsblad* in eene reeks van artikelen over de koloniale politiek der tegenwoordige regering en als antwoord op de beweringen van den heer Hartsen in de eerste kamer tegen vrijen arbeid, particuliere industrie en uitbreiding van het Europesche element.

En nu nog eenige berigten:

Het berigt dat de Fransche schout bij nacht Bonnard Java zou bezoeken om het bestuur aldaar te bestuderen of natezgaan, heeft zich ten volle bevestigd, ofschoon het eerst was tegengesproken. Men spreekt ook van eene op handen zijnde reorganisatie der Delftsche Akademie; de jongste examens zijn weder over 't algemeen slecht afgeloopen. Bij de begrootingswetten zal blijken wat daarvan is. Ter vervanging van den heer Goudswaard die met 1e. Januarij eervol ontslag heeft gevraagd als directeur van de Handelmaatschappij, is het volgende drietal opgemaakt: de heeren G. Obreen, D. de Clercq en H. J. Knottenbelt. Hierboven is gebleken dat het O. I. Tarief gereed is om naar de kamers van Koophandel verzonden te worden. Waarschijnlijk zal er dan wel het een en ander nopens de grondslagen dier herziening blijken. Ter gelegenheid van de beloofde nieuwe voordragt van emancipatie der slaven in de west heeft zekere A. V. S. eene brochure geschreven getiteld: Is de emancipatie tijdig? Het antwoord is ontkennend; het boekske is zeer tegen den geest onzer eeuw maar draagt toch vele blijken van locale kennis en goede bedoelingen. Het vreest van eene emancipatie den ondergang der kolonie die voor zoo veel ontwikkeling vatbaar is. Het wil de bestaande en ook door den schrijver erkende gebreken uitroeijen, maar wenscht langzame voorbereiding tot een nieuwen toestand, waarin de negerslaaf plotseling geplaatst, zijn eigen verderf zou beloopen en waar mede tevens het verlies der voordeelen van de koloniën zou gepaard gaan.

Het boekje kan zijn nut hebben bij de behandeling van het emancipatie plan.

Ik eindig met Java *spoorwegen* te geven op het geduldig papier dat voor mij ligt. En ik geef die papier spoorwegen wederom naar aanleiding van de papieren spoorwegen die de heer van Vliet ons in zijne brochure geeft, getiteld: Stoomspoorwegvervoer op Java. Memoriën des betreffende ingediend en toelichtende voorrede. Hij wenscht voorloopige concessie om daarna eene Maatschappij op te rigten met een stamkapitaal van 10 millioen en een reserve kapitaal mede van 10 millioen rente garantie door den staat en intrekking van het besluit waarbij hij in der tijd uit Java gezet is. Hij heeft aan koning en Minister zeer uitvoerige memorien geschreven, waaruit wel het een en ander lezenswaardig is.

Aan de voorrede ontleenen wij dan enkele hoofdpunten afgescheiden van de vraag of ooit de aanvraag van den heer van Vliet met eenig gunstig gevolg zal bekroond worden.

Op den voorgrond wordt geplaatst, de beschouwing dat, terwijl de particuliere nijverheid zich met de onderneming van stoom-en andere spoorwegen kan en wil bezighouden, er tal van werken zijn, die uit hunnen aard daartoe niet of minder geschikt zijn, en die toch ook dringend voorziening vereisschen. Heeft de *regering* middelen en gelden beschikbaar, dan is het raadzaam dat zij de laatst bedoelde werken ter hand neme, en dat zij de spoorwegen aan de *bijzondere industrie* overlate, want beide categoriën van werken te gelijk te ondernemen zal toch hare krachten te boven gaan; de vraag daargelaten, of het, in verband met de behoeften van 't moederland, raadzaam zij. Dat er voor de Directie van burgerlijke openbare werken op Java toch arbeid genoeg voorhanden is, zonder dat de Regering zich inlate met den aanleg van spoorwegen of van de aarde-baan daartoe, — kan uit de volgende loutere opsomming blijken.

De bevloeijings-werken, die de rijst-en suikercultuur zouden bevorderen, verkeeren in achterlijken toestand;

Honderde bruggen zijn bouwvallig; waterkeeringen en kapitale sluizen ontbreken op vele plaatsen, waar zij eene dringende behoefte zijn; aan de Noordkust van de Residentie Rembang en van de Regentschappen Sidaijoe en Griseé is geen drinkwater, dus behoefte aan artesische putten;

Indie heeft duizende geografische mijlen kustgebied te verlichten en daartoe honderd licht-torens noodig één is er gereed, die te Anjer. Met den opbouw van den tweeden is zelfs nog geen begin gemaakt; bijna alle havens behoeven kapitale verbeteringen.

Maar, gesteld dit alles ware in minder slechten toestand dan werkelijk het geval schijnt te zijn; zou niet de aanleg van een welberaamd net van spoorwegen over Java, *geheel* voor particuliere rekening, een stoot geven aan de ontwikkeling der particuliere nijverheid, die hoogst weldadig op de ontwikkeling van de cultuur van stapelproducten, op de uitbreiding van handel en scheepvaart zou terugwerken?...

Nog andere voordeelen en voorbeelden worden bijgebragt zoowel om de noodzakelijkheid van spoorwegen op Java meer algemeen te doen beseffen, als om overtuigend te doen inzien, niet enkel, dat, op Java het vervoer per spoorweg veel beter koop zal zijn, dan thans langs de gewone wegen, maar ook, dat in het systeem van zijn aanzoek om concessie, de kosten van vervoer aanhoudend goedkooper zullen worden. Dit moet ook op Java, gelijk het overal geweest is, het natuurlijk en noodwendig gevolg zijn van het aanleggen en in exploitatie brengen van een goed doordacht *zamenhangend net* van stoom en andere spoorwegen over geheel het eiland. Aan de hoofd- banen zullen zich nevenbanen, en aan deze wederom tusschenwegen van verschillenden aard aansluiten, gelijk de kleinere aan de slagaderen zich verbinden; waaruit noodwendig moet voortvloeijen groote aanwas van te vervoeren hoeveelheden producten en aanzienlijke toeneming van verkeer, ook uit oorden vanwaar vroeger niets of weinig werd aangevoerd — werwaarts vroeger niets of weinig heen- gevoerd werd.

Hij leidt daaruit af dat ook met betrekking tot een min kostbaar vervoer, zijn aanzoek zich van ieder ander onderscheidt waarbij meer op den voorgrond staat enkel verbinding van *twee op zich zelf staande punten*, langs welke thans een betrekkelijk groot vervoer en groot verkeer plaats heeft. Zulk een baan hoe wenschelijk ook op zich zelve zal niet tot zoo aanzienlijke uitbreiding van cultuur kunnen leiden, dat er beduidend meer vervoer en verkeer van ten deel zal vallen, dan thans in die rigting vervoerd en gereisd wordt: het vervoer daar langs zal dus betrekkelijk duur moeten zijn en .... niet vatbaar worden voor verlaging van tarief alvorens door aanleg van spoorbanen elders, en onderlinge aansluiting, eene aanzienlijke toeneming van vervoer en verkeer ontstaan zal.

De gevraagde rentewaarborg en subsidie kunnen volgens den aanvrager, geen bezwaar opleveren. Worden er thans niet belangrijke sommen gelds jaarlijks besteed aan de gewone wegen en bruggen; wordt er thans niet eene aanzienlijke belasting van de bevolking geheven bij wijze van heerendiensten tot aanleg en onderhoud van wegen en bruggen? Door den aanleg van spoorwegen zal zeer gewis ruim zoo veel worden bespaard op de uitgaven en voor te verminderen heerendiensten ten behoeve van gewone wegen en bruggen, als het bedrag van rente-waarborg en subsidie eventueel kan beloopen, terwijl er insgelijks aanzienlijke sommen zullen bespaard worden doordien de kosten van vervoer van gouvernements-producten en goederen veel zullen verminderen en er schier geen spilage meer zal behoeven te goed gedaan te worden.

Na verdere aanprijzing van zijn plan, besluit hij aldus:

Het tijdsgericht is gunstig voor den aanleg van stoom en andere spoorwegen. De Oostersche bevolkingen, die meer dan eenige Westersche met vooroordeelen behebt zijn, wanneer het groote werken en ondernemingen geldt, zijn door verhaal of aanschouwing meer bekend geworden met het groote vervoermiddel der eeuw. Die bevolkingen hebben een donker of meer bestemd besef dat voor het Oosten een nieuw leven door stoom, door spoorwegen, door groote veranderingen op 't gebied van handel en scheepvaart, aanbreekt.

Van daar de bijval, de luide toejuiching, die aan de grootsche onderneming der doorgraving van de landengte van Suez, bij de Mahomedaansche volken, meer en meer ten deel valt, zoodat het vereischte getal van duizende arbeiders daarvoor gemakkelijk is kunnen worden gevonden. Heeft men dan in Nederlandsch-Indië gewacht met den aanleg van groote transportmiddelen, men trekke thans partij van dat dralen zelve, daar de gemoederen in Indie er geleidelijk toe zijn voorbereid ze te zien aanleggen. Doch men wachte niet meer ook met het oog op de Suez onderneming, welke een schok aan den wereldhandel zal geven waartegen iedere koloniale mogendheid, en wel in den eersten rang Nederland, zich in tijds wapenen moet, ten einde met vrucht de bestaande en nieuwe mededinging te kunnen volhouden.

Vermeerdering van productie, gemakkelijker vervoer, geregelde afvoer naar de havenplaatsen, ter mogelijke afscheping van groote massa's op bepaalde tijdstippen: dat zijn de voorname middelen om aan de mededinging het hoofd te bieden.

Wij merken nog alleen op dat na de aanbieding van alle stukken, bescheiden en requesten, dit blijkt dat de adressant in een door hem zelf aangehaald adres 15 Julij 1861 aan den minister van kolonien te kennen geeft dat Z. Exc. dispositie 25 Junij 1861 hem zeer heeft te *leurgesteld*. Dit betreft de afwijzing of liever verwijzing naar het Indisch bestuur van het verzoek tot intrekking van het besluit tot uitzetting dat met de aanvraag om concessie in onafscheidelijk verband stond, omdat de requestrant zich persoonlijk naar Java zou moeten begeven in geval van concessie.

Handels-Berigten.

ROTTERDAM, 24 *September*.

De in onze vorige vermelde gunstigere stemming aan onze Koloniaalwaren-markt duurde sedert dien voort en werd nog meer bevestigd door de steeds ruimer wordende geldmarkt te Londen, tengevolge waarvan de bank van Engeland in de afgeloopen week de disconto op nieuw verlaagd heeft; zijnde dezelve thans gedaald tot 3½ pCt. Behalve de KOFFIJ en SUIKER veilingen der N. H. M, die aan den handel veel levendigheid bijzetten, was de omzet in sommige artikelen bij particulieren uit de hand niet onbelangrijk. Vooral in SUIKER was de handel zeer geanimeerd. Ook in ongepelde RIJST kwamen aanzienlijke afdoeningen tot stand en ongetwijfeld zou daarin nog meer zijn omgegaan, indien de geretireerdheid der houders zulks niet belemmerd had, daar de aanhoudende vraag voor behoefte en de berigten omtrent het aardappelgewas meer en meer de attentie op dit artikel doen vestigen. KATOEN vond, in navolging der hoofdmarkten, tot stijgende prijzen gretige nemers. *Banca* TIN, waarin eerst tot *f* 70 à *f* 71 ca. 5000 blokken werden verhandeld, is thans echter flaauwer en tot *f* 70½ te koop. SPECERIJEN zijn ook flaauwer en, met uitzondering van NAGELEN die op 22½ c. worden gehouden, tot veilingprijzen aangeboden. ARAK minder geanimeerd.

Ruwe **Suiker.** De markt heeft zich in de laatste 14 dagen iets verbeterd en de prijzen ondergingen *f* ½ à *f* ⅔ verhooging, of van af het laagste punt der vorige maand *f* 1 à *f* 1¼. De verkoopen bedroegen in de 1ste hand ruim 8000 kranj. *Java*.

Koffij. *Java* bleef tot den 18den dezer — den dag waarop de najaars-veiling der N. H. M. te Rotterdam werd gehouden — stil op de vorige notering. In de veiling vertoonde zich echter algemeen goede kooplust, zoodat de geheele kwantiteit coulant nemers vond; terwijl de besteedde prijzen — hoewel voor de meeste nommers iets boven de vroegere taxatie — met het oog op den betrekkelijk kleinen voorraad, die tot het aanstaande voorjaar in de behoeften moet voorzien, als zeer billijk beschouwd worden. Het artikel verkeert dus in zeer gunstige stemming en wint meer en meer vertrouwen. Goe ord. bedong 42½ c. en andere soorten in verhouding.

Rijst. Ofschoon de talrijke aanvoeren in Europa thans nog de ontwikkeling eener gunstige fluctuatie voor dit artikel in den weg staat, blijft echter de stemming zeer vast en kan bij eene vermeer- vraag van het buitenland, die — te oordeelen naar de berigten omtrent het aardappelgewas — niet onwaarschijnlijk is, wel een vooruitgang worden tegemoet gezien. Naar *ongepeld* bestond sedert onze vorige meer vraag, hetgeen tot de navolgende afdoeningen aanleiding gaf, als: Ca. 1000 bn. *Java Tafel-*, per *Hellevoetsluis* tot *f* 11; terwijl verdere omzettingen door de vastheid der houders belet worden. *Java* gevraagd doch door gebrek aan toevoeren met weinig handel; men noteert blank à wit *f* 9 à *f* 9¾. *Gepelde* soorten met vrij levendigen omzet door vermeerderde vraag voor consumtie en uitvoer.

In *Java* **Tabak** is niets omgegaan. Op October komen bij inschrijving ter markt, 2874 pakk. *Java* GP. en zijn in veiling op dien datum aangeslagen 3858 pakk. *dito* Blitar en Ngrowo en 1040 pakk. *dito* Djambeau.

Huiden. De stemming voor *Oost-Ind.* soorten blijft gunstig vooral van prima kwaliteit en ligte wigten; doch door beperkte keuze, bepaalde de omzet zich tot 1000 *Soerabaija Runder*, per *Watergeus*, à 46 — 47 c., 1000 *O.-I. Runder* per *Johannes Lodewijk*, 49 — 50 c. *benevens* 847 *O.-I. Runder* en 153 *do. Buffel* ex *Janneltje*, tot hoogen prijs, die echter nog niet is bekend geworden.

Banca **Tin** vond na onze vorige goede vraag, waardoor 1500 blokken tot *f* 70 en 2500 bl. tot *f* 71 werden omgezet, meest voor dadelijke verzending. Sedert de vorige week is echter de vraag weder verflaauwd en zou men thans bij kwantiteit tot *f* 70½ kunnen koopen.

Arak is minder geanimeerd en de handel bepaalde zich tot 48 leggers *Soerabaija* ex *Pasoeroean* en 38 legg. do. ex *Maria Agnes*, die vermoedelijk tot *f* 1 per sterkte graad van boord verkocht zijn. Voorraad hier en te Amsterdam ca. 1800 legg. en zeilende naar Holland ca. 1200 leggers.

Bindrotting blijft coulant te plaatsen. *Banjermassing* *f* 9 à *f* 11 naar kwal. *Koeti* *f* 6 à 6½. Verkocht zijn; 8800 bossen per *Triton*, 2300 bossen per *Kaap Hoorn*, 3000 bossen per *Vier Gebroeders*, 2900 bossen per *Johannes Lodewijk*, en 2621 bossen per *Maria Adriana*.

Van *Java* **Tabak** werden te AMSTERDAM eenige partijtjes per *Adm. Piet Hein* aangevoerd, als volgt afgedaan: 272 pak P A Malang tot ca. 39 c., 216 pak Gading tot ca. 40 c., 144 pak B-K tot ca. 32 c., 74 pak Limburg tot ca. 45 c. 46 pak L tot ca. 34 c. 588 p. *Java* A S Malang en 36 p. *dito* V S, prijs onbekend. Tegen den 9den October e. k., zijn in publieke veiling aangeslagen: 1573 p. *Java* V D S & B B, 1013 p. *dito* B I D L, 603 p. *dito* S B S, 183 p. *dito* O. De voorraad op heden bedraagt 9218 pak.

SCHEEPSBERIGTEN.

Aangekomen Schepen te Soerabaya.

Datum.	*Vlag*	*Naam van het Schip*	*den Gezagvoerder.*	*Grootte van 't schip in Lasten.*	*van waar gekomen.*	*wanneer gezeild.*	*welke plaats aangedaan.*	*werwaarts bestemd.*	*Agenten.*
Nov. 12	Ned. Ind.	Charles.	Kamaralie.	25	Pasoeroean.	9 Nov.	geen	Soerabaija.	geen
" —	"	Kraton.	J. Martens.	28	Bezoekie.	12 "	"	"	"
" —	"	Risgil Hair.	Sech Acht. b. Ganam.	127	Pasoeroean.	11 "	"	"	"
" —	"	Little Tot.	Katjoeng.	12	"	10 "	"	"	"
" —	"	Palembang.	H. Kramer.	58	Tjilatjap.	6 "	Bat.	"	"

Vertrokken Schepen van Soerabaya.

Datum.	*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Naar.*
Novem. 12	Ned. Ind.	Nijverheid.	Said Hasson b. Saline.	Grissee.
" —	"	Amana Toor Raadman.	Said Oemar Almachlaar.	Banjermassing.
" 13	Eng.	Swan.	Th. Craig.	Balie.

In lading en in reparatie liggende Schepen te Soerabaya.

Vlag.	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerders.*	*Bestemming.*	*Agenten.*
Nederlandsche	Martha en Jacobs.	de Vries.	In Lossing.	Fraser Eaton & Co.
Nederlandsche	Willem Daniel.	De Jong.	Nederland.	" " " "
Hamb.	Antonia.	H. C. W. Bock.	In lossing.	" " " "
Nederlandsche	Telegraaph.	Rulofs.	Nederland.	" " " "
Eng.	Richard Thornton.	Sinclair.	Londen.	" " " "
"	K. N. Yacht club.	Zack.	"	E. ten Brinck & Co.
"	H. Vicentius van Paulo.	Vossen.	In reparatie.	" " " " "
Ned. Indische	Josephine.	Kuijpers.	Pad. v. Bat.	Adam & Co.
Nederlandsche	Adm. van Heemskerk.	Koning.	Nederland.	B. Kopersmit & Co.
Nederlandsche	Vriendschap.	Jongen.	"	J. F. van Leeuwen & Co.
	Weltevreden.	Duinker.	"	" " " " "
"	Anthonia Petronella.	Voorendijk.	"	" " " " "
"	Nova Zembla.	Hordijk.	Onbepaald.	" " " " "
"	Tjelingsie.	P. Ouwehand.	Nederland.	Arnold & Zonen.
"	Scargo.	Houwes.	"	B. J. van Eck & Co.
Amerik.	Swan.	Craig.	Balie.	Hill Broekman & Co.
Eng.				

Aan- en Uitvoer te Soerabaija van den 13den November 1861.

AANVOER.

Van Batavia en Samarang per de Ned. Ind. stoomb. *Menado*, gezagv. A. COUTERON.

1 kist regaal, W. CORZ DE VRIES; 6 kn. manufacturen, FRASER EATON & Co; 30 vn. meel, E. TEN BRINCK & Co; 3 kn. diverse, 10 kn. champagne, SCHIMMELPENNINCK & Co; 5 kn. manilla sigaren, P. KELVEL & Co; 1 kist manufacturen, ARNOLD & ZONEN; 3 kn. roodkatoen, ADAM & Co; 1 kist wagentuigen, E. FUHRIE; 1 kist menie, J. BAIJER; 10 vn. bier, 1 kist kaas, ORDER; 6 kn. manufacturen, DIVERSE ARABIEREN; 1 koffer kleeren, VAN GHEEL.

Van Samarang per het Ned. Ind. schip *Bacht Mastora*, gezagv. SAID MOHAMAT B. ALOEI ALHABASSIJ.

50 vn. teer, CURTUS en DORMAAR.

UITVOER.

Naar Nederland via Pasoeroean per het Ned. schip *Adm. v. Heemskerk*, gez. J. KONING.

200 pic. rotting, 155 vn. noten, 700 pic. tin, 1001.95 pic. suiker, 2000 pic. koffij, N. H. M.

Naar Balie per het Eng. schip *Swan*, gez. J. M. CRORIJ.

1 vat meel, HAYE & Co; 5 kn. chitzen, FRASER EATON & Co; 1 kist gedr. katoen, J. F. VAN LEEUWEN & Co.

Marktprijzen.

SUIKER No. 16 per picol *f* 14½ @ *f* 15.—

WISSELKOERS 100½.

Voor ieder in dit blad voorkomend artikel, hetwelk van geene onderteekening is voorzien, stelt de Redactie zich verantwoordelijk zoolang door haar geen ander schrijver wordt opgegeven.

GEDRUKT BIJ LE ROY & CO TE SOERABAYA.